

4. Ушкалов Л. Ловита невловимого птаха: життя Григорія Сковороди. Вид. 2-е. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2017. 368 с. (Серія «Постаті культури»)

5. Чижевський Г. Філософія Г. С. Сковороди / Підготовка тексту й передне слово проф. Леоніда Ушкалова. Харків: Прапор, 2004. 272 с.

6. Чижевський Дмитро. Українське літературне бароко: Вибрані праці з давньої літератури. К.: Обереги, 2003. 576 с.

*Тетяна Ленько,
здобувач першого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Журналістика,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – кандидат філологічних наук,
доцент Олесь Мединська*

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

ЮРІЯ КОСАЧА

Формування української нації відбувалося в умовах багатовікової бездержавності, ускладненої розчленованістю території. Оскільки єдино можливим важелем прискорення цього процесу була культурна мобілізація, з українською нацією ідентифікувала себе зовсім невелика частина населення. Наступні катаклізми (громадянська війна, тривалий період панування тоталітарної диктатури) не сприяли формуванню національної ідентичності на основі співгромадянства і водночас утримували поняття національної ідеї у вузьких рамках етнічності [1].

Національна ідея — це ідея або концепція, яка визначає мету, цінності нації або держави. Вона може бути виражена у вигляді символів, принципів, історії, культури, політики або релігії. Національна ідея має за мету зберігати і зміцнювати ідентичність нації, підтримувати її єдність та забезпечувати соціально-економічний прогрес. Це може включати прагнення до демократії, свободи, прав людини, справедливості, рівності, просвіти, національної безпеки, економічного розвитку, збереження культурної спадщини та інших цінностей.

У науковому дискурсі спостерігаємо різні твердження щодо дефініції поняття «національна ідея». Учені О. Майборода, В. Гриньов, С. Безклубенко вважають, що певні труднощі у визначенні суті національної ідеї, її місця і ролі в житті суспільства пояснюються тим, що саме поняття «національна ідея» є поліморфним. Ним об'єднуються різні і навіть протилежно спрямовані феномени. А національна ідея — це той ідеал суспільства, який вимальовується в суспільній свідомості нації і відбиває узагальнене (часто інстинктивне, підсвідоме) уявлення про її місце в навколишньому світі [2].

Дослідники І. Курас, В. Солдатенко та Т. Бевз констатують: «Національна ідея є продуктом історичного розвитку, дії велетенської суми різноманітних факторів. Вона не існує поза історичним часом, не є вічною і не народжується в одну мить. А народившись — живе складним життям, чутливо реагуючи на всілякі суспільні злами і повороти, часом навіть на незначні, ледве помітні. Вона розвивається, збагачується, поглиблюється, вдосконалюється в процесі цивілізаційного поступу. Нерідко їй доводиться виборювати право на визнання в нелегкому суперництві з іншими світоглядними орієнтаціями, філософськими, суспільствознавчими концепціями» [7].

Одним із продуцентів національної ідеї є Юрій Косач. У праці «Догма боротьби» він закликає до збереження й розвитку національної ідеї в нових політичних умовах еміграції. Публіцист порушує питання нації як окремої етнічної спільності, акцентуючи на існуванні власної суверенної держави, вільної від будь-якої політичної експансії. Лейтмотивом звучить його твердження: «Догма боротьби – це є духовна потуга націоналізму, що з черги є духовною потугою сучасності. Відродження великої України й української волі під знаком української держави – це є провідна ідея нашої сучасності» [4, с. 4].

У статті «На межах» публіцист обґрунтовує важливість ідеології націоналізму в суспільно-політичному й культурному житті українців. Ю. Косач критикує попереднє покоління за втрату незалежності, вірить у нових провідників нації, які «влиють у серця своїх учнів сталь римської незламності й золото гелленської лагоди» [5, с. 3], діяльність яких буде базуватися на національній ідеології.

В есеї «В Карпатській Україні ллється кров...» автор акцентує на теорії тягlosti української ідеї. Він проводить історичні паралелі між подвигом молодих карпатських українців та героїв Крут, які «як і тоді, так і нині вмирають з ім'ям України на устах, що для неї солодко жити, але ще солодше віддати життя» [3, с. 1]; закликає українське громадянство осмислити цей «вирок історії», щоб активно працювати в ім'я утвердження державницьких ідей, розбудовувати підвалини майбутньої суверенної України, оскільки «чин тих, які не схотіли бути рабами і вийшли в бій за Волю, наказує нам жити, вірити і боротись до перемоги» [3, с. 2]. Публіцист зазначає, що в процесах державотворення українці стають одностайними у своїх прагненнях і почуваннях.

У праці «Пам'яті борців» автор наголошує на важливості створення потужної української армії для здобуття державної незалежності, аргументуючи тим, що самопожертва в ім'я національної ідеї є «великим духовним чином, а війна в ім'я утвердження власної державності є виправданою». На думку публіциста, «боротьба й офіра – завдання життя кожного члена нації. Це стиль нової доби, суворої й радісної, доби, що відновила одвічні людські правди, що виписала на небі нової Європи вогняні знаки найшляхетнішого вияву людської природи й духа – знаки національного відродження» [6, с. 2].

Аналізуючи націє- та державотворчі постулати Ю. Косача, зазначаємо, що автор пропонує своєрідний алгоритм дій щодо збереження тягlosti національної ідеї: всебічний аналіз ідей, які не витримали випробувань у національно-визвольних процесах; узгодження сучасних національних концепцій із генеральною державницькою ідеєю; інтегрування українських державницьких тенденцій в світовий простір.

Список використаної літератури

1. Безклубенко С. Національна ідея, державна доктрина, національний дух: до визначення понять : наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, 1998. № 6. К., С. 21 – 26.
2. Демчук П. Творчий дух національної ідеї. *Віче*, 2002. № 9. С. 68 – 69.
3. Косач Ю. В Карпатській Україні ллється кров. *Нація в поході*. 1939. № 2. С.1–2.
4. Косач Ю. Догма боротьби. *Українське слово*. 1936. 24 червня. С. 4.
5. Косач Ю. На межах. *Українське слово*. 1936. 6 липня. С. 3–4.
6. Косач Ю. Пам'яті борців. *Слово*. 1946. 21 квітня. С. 2.
7. Курас І., Солдатенко В., Бевз Т. Історичні підстави української ідеї. Етнополітологія в Україні. Становлення. Що далі?. К., 2002. 142 с.